

Stap 3 vooruitdenken

Het paginanummer en de titel van de oefening noteren we als 3: Penning A (of B, C ...).
De meeste bladzijden in het werkboek hebben een opmaak van 4 rijen en 3 kolommen.
We lezen (4-2) als: vierde (onderste) rij, tweede kolom.

3: Penning A

- 1) 1. ♖xb7 ♜c5 2. ♖xd5 (gepend stuk is geen goede verdediger)
- 2) 1. ♜e2 ♜a3 2. ♙f2 (2. ♙d2? ♜d3+) (aanval op een gepend stuk)
- 3) 1. ♙xb6 ♜c6 2. ♙c5 ♜xc5 3. dxe5 ♙xe5 (gepend stuk is geen goede verdediger)
- 4) 1. ... ♙h6+ 2. ♖b1 e5 (aanval op een gepend stuk)
- 5) 1. ... ♜e3 2. ♜d1 (2. ♜g4? ♜xg4+) (aanval op een gepend stuk)
- 6) 1. ... ♖e7+ 2. ♖e2 ♙xb5 (gepend stuk is geen goede verdediger)
- 7) 1. ... 0-0-0 2. 0-0-0 ♙xg5 (gepend stuk is geen goede verdediger)
- 8) 1. ... ♙g8 2. ♖e6 (2. ♖d8? ♖a2) (aanval op een gepend stuk)
- 9) 1. ... ♜b8 2. ♜f1 (2. a5? ♜c4) (pen)
- 10) 1. ... bxc6 2. ♖xc6 ♜c7 (pen)
- 11) 1. ... ♖e8 2. f3 wint een stuk (2. ... ♜d2 3. ♙xg6#) (aanval op een gepend stuk)
- 12) 1. ... ♜d8 2. ♜xb7+ ♜xb7 3. ♜e8# (gepend stuk is geen goede verdediger)

4: Penning B

- 1) 1. ... ♙c5 2. 0-0 ♙xf5 (gepend stuk is geen goede verdediger)
- 2) 1. h3 ♖g3 2. ♖c7 ♙xe4 (dreigt mat op g2 dus 3. ♖xe7 kan niet) (gepend stuk is geen goede verdediger)
- 3) 1. ... ♜h4 2. ♙d1? (2. ♖h1!) 2. ... ♖xg2+ 3. ♜xg2 ♜f1# (gepend stuk is geen goede verdediger)
- 4) 1. h3 ♜h4 2. g3 ♜xb4 (gepend stuk is geen goede verdediger)
- 5) 1. ♖h5+ ♖f8 2. ♙b5 (pen)
- 6) 1. ♖d3 ♜xd5 2. ♖xd5 ♖xd5 (gepend stuk is geen goede verdediger)
- 7) 1. ♜fe1 ♜c5 2. ♖xd5 (gepend stuk is geen goede verdediger)
- 8) 1. ... ♜xd5 2. ♙f3 (2. ♙c4? ♜f4) (pen)
- 9) 1. ... exf4 2. gxf4 ♜h5! (2. ... ♜g3+? 3. ♙b3) (aanval op een gepend stuk)
- 10) 1. ♜a6+ ♖b2 2. ♜a7 (pen - kruispenning)
- 11) 1. ♙b5+ ♙c6 2. ♜d5 (aanval op een gepend stuk)
- 12) 1. ... ♜xd5 2. ♙f3 (2. ♙c4? ♜e7) (pen)

5: Verdedig tegen penning A

- 1) 1. ♖xe4 f6 2. ♖d5+ (2. ♖h4? ♜g6)
- 2) 1. ♜c4 ♖d7 (1. ... ♜f3+ 2. ♖xf3)
- 3) 1. ♙d6 ♜d5 2. ♙e5
- 4) 1. ♜c1 b5 (1. ... ♜e5? 2. f4) 2. axb6 ♜xb6
- 5) 1. ♙h2 ♜e7+ 2. ♖f2 ♜d5
- 6) 1. ... ♖g7 2. ♖xc4 ♖xd7
- 7) 1. ... ♖e6 2. ♜e1 ♜e5 (2. ... ♖xf5 3. ♜e8#)
- 8) 1. ... ♙xh4 2. ♜g2 ♙g5+
- 9) 1. ♖g8 ♖d1+ 2. ♖xe6 ♖b3+
- 10) 1. ♜xc3 ♜a4 2. ♜e3
- 11) 1. ♜f1 e5 2. ♜e6 ♙xd2? 3. ♜f8#
- 12) 1. ♜xf6 ♜d2 2. ♜f8+ ♜xf8 3. ♖xd2

6: Verdedig tegen penning B

- 1) 1. ♙c2 f5 2. ♖g3
- 2) 1. ♜b1 a3 2. ♖d4 (2. ♖b3? ♖xb3 3. axb3 axb2)

- 3) 1. ♖b2 ♗e5 (1. ... ♜c5? 2. ♜d2) 2. ♜d2 ♜d5
- 4) 1. ... ♗e7 2. ♗xd5 ♙e2
- 5) 1. ... ♗xe4 2. ♖a4 ♖b4
- 6) 1. ♖xe5 ♜e7 2. ♜d5 (2. ♖g7+ ♜xd6)
- 7) 1. ♗c3 e4 2. ♖xe4 (2. ♗xe4 ♖c6) 2. ... ♙xc3
- 8) 1. ♗c4 ♖c5+ 2. ♜f1 ♖xc4+
- 9) 1. ♜h7 ♜g7 2. ♜xg7 ♖h6+
- 10) 1. ♖c2 ♗a4 2. ♖b1 (met matdreiging)
- 11) 1. ♜d2 (1. ♜d6 ♙e2) 1. ... ♙b5 2. ♜h2
- 12) 1. ♖xc6 ♜c8 2. ♙e2

7: Aanval op een gepend stuk A

- 1) 1. ♜d8 ♜xb2 2. ♙d6 (2. ♙h6? ♜b8)
- 2) 1. f4 ♗xc6 2. ♜b6 (2. ♜c3? ♜b7)
- 3) 1. ♜xf4 ♜xb4 2. ♗e3 (2. ♗d6? ♙d5+) 2. ... ♙d5+? (2. ... ♙f1+? 3. ♜xf1) 3. ♗xd5
- 4) 1. ♙d4 ♜c6 2. ♖c1 (1. ♖c3? b4 2. ♖d2 ♙d6)
- 5) 1. ♜f3 ♗f6 2. ♙xc7 ♗e8 (2. ... ♗d5? 3. ♙d6+)
- 6) 1. ♜b5 ♜xh5 2. ♙e4 (2. ♙b3? ♙f3)
- 7) 1. cxb5 cxb5 2. ♙d4 (2. b4? ♙f8)
- 8) 1. ♖xd4 ♜xe5 2. ♜b5 (2. f4? ♖c5)
- 9) 1. g3 ♖h3 2. ♖e1 (2. f4? ♙d4+)

Val alle velden aan

(4-2)

b5 g2 h7 ♖b7
a3 c7 h1 ♖c1
a5 f7 g2 ♖a2
a7 d1 h4 ♖d4
b2 f7 h3 ♖b3
d6 f7 g1 ♖g6

(4-3)

b7 c4 h6 ♖c6
a7 f8 h1 ♖a8
b1 b7 g8 ♖b3
b5 e7 h3 ♖d7
b3 e7 g1 ♖e3
a3 c2 g6 ♖d3

8: Aanval op een gepend stuk B

- 1) 1. ... cxd4 2. cxd4 ♙d3 (2. ... b5? 3. ♙e6+)
- 2) 1. ... g6 2. ♗e4 (2. b4? ♙d6) 2. ... ♙d6 3. ♗xd6
- 3) 1. ... ♗xc4 2. ♖b3 (2. ♖b4? ♗xe3) wint een stuk want 2. ... ♗a5 3. ♜xc6; de dame staat gedekt.
- 4) 1. ♙xe8 ♜xe8 2. ♖h5 (2. ♖b5+? ♖d7)
- 5) 1. ... ♗f4 2. ♜e1 (slecht, beter is 2. ♙h7+ ♜f8) 2. ... f5 (2. ... d5? 3. ♙h7+) want 3. ♙d5+ ♗xd5 en de toren staat gedekt.
- 6) 1. ♖c2 ♗xc5 2. ♙e3 (2. ♙a3? ♗e4 want 3. ♖xc8? ♗f2#)
- 7) 1. ♜xe3 dxe3 2. ♙xe3 ♗f5 (2. ... ♗e4? 3. ♙d4)
- 8) 1. ♙f4+ ♜d7 2. ♗e5+ (2. ♗d4? ♙b7) 2. ... fxe5 3. ♙xc6+ en 4. ♜h8+
- 9) 1. ... ♗d6 2. ♖f3 ♖e8 (2. ... f5? 3. ♙d5+)

Blind / Mat in twee

(4-2)

- 1) 1. ♖a7 ♗c8 2. ♜c7#
- 2) 1. a8 ♙ ♖a6 2. ♜b7#
- 3) 1. ♖c7 ♖a6 2. ♜b6#
- 4) 1. ♖e6 ♖f8 2. ♙f6#

(4-2)

- 1) 1. ♖b2 ♖a4 2. ♜a3#
- 2) 1. ♜c7 ♖a6 2. b8 ♗#
- 3) 1. b8 ♙ ♖b6 2. ♙c7#
- 4) 1. ♜h4 ♖f8 2. ♜d8#

9: Mat / Visualiseren A

- 1) 1. ♜h8 ♗f4 2. ♜h4#
1. ♜h8 f4 2. ♜c8#
1. ♜h8 ♖f4 2. ♜d4#
1. ♜h8 ♖h3 2. ♜xh5#
- 2) 1. ♙c3 b4 2. ♜f3#
1. ♙c3 ♜d3 2. ♜e5#
1. ♙c3 ♜f5 2. ♜d4#
1. ♙c3 ♖e3 2. ♜f3#
- 3) 1. ♗e4 ♖e6 2. ♜f7#
1. ♗e4 ♖c6 2. ♜d6#
1. ♗e4 ♖c4 2. ♜f7#
1. ♗e4 ♖xe4 2. ♜f3#
- 4) 1. ♜d4 ♖xd4 2. ♜e5#
1. ♜d4 f5 2. ♜xc4#
1. ♜d4 ♙d5 2. ♜b4#
1. ♜d4 ♙b5 2. ♜a7#
- 5) 1. ♜f4 ♙xg5 2. ♜f7#
1. ♜f4 ♖g7 2. ♜f6#
1. ♜f4 ♙g7 2. ♜f5#
1. ♜f4 ♖h5 2. ♜xh6#
- 6) 1. ♜d5 ♜xc3 2. ♜xa5#
1. ♜d5 axb4 2. ♜a8#
1. ♜d5 ♜xb4+ 2. ♜b3#
1. ♜d5 ♜c5 2. ♜b3#

Hoeveel keer mat?

(4-2)

♜e4 ♜d2 ♖g1 3 x ♜b1# ♜e1# ♜g2#
♜g3 ♜c2 ♖h1 5 x ♜c1# ♜e1# ♜g2# ♜h2# ♜h2#
♜g6 ♖f7 ♖h8 4 x f8 ♜# f8 ♜# ♜g8# ♜h6#
♜e6 ♜g3 ♖h4 2 x ♜g4# ♜h3#
♜f5 ♜g3 ♖h4 4 x ♜g4# ♜g5# ♜h3# ♜h3#
♜c1 ♗b1 ♖a1 1 x ♗c3
♜f7 ♙e4 ♖h8 2 x ♜f8# ♜h7

(4-3)

♖g3 ♜c2 ♖h1 ♜h2 4 x ♜b1# ♜c1# ♜d1# ♜xh2#
♖g3 ♜e2 ♖h1 ♙h2 1 x ♜xh2#
♖f7 ♜e4 ♖h6 ♙g5 1 x ♜g6#

♖d6 ♗g7 ♘e7 ♙e8 3 x ♜f8# ♞g6# ♞g8#
 ♜f6 ♞g2 ♜h5 ♞f4 1 x ♞g5#
 ♞c1 ♘e4 ♜h8 ♙g8 3 x ♞a1# ♞b2# ♞c3#
 ♞e6 ♖d6 ♖h7 ♜f8 3 x ♞e7# ♞g8# h8♞#

10: Mat / Visualiseren B

- 1) 1. ♞d4 e5 2. ♞g4#
 1. ♞d4 e6 2. ♜d6#
 1. ♞d4 ♜e6 2. ♞d5#
 1. ♞d4 ♞a5 2. ♜g7#
- 2) 1. ♜c3 f3 2. ♞d5#
 1. ♜c3 ♜f5 2. ♞xd7#
 1. ♜c3 ♜d6 2. ♞b6#
 1. ♜c3 d6 2. ♞c8#
- 3) 1. ♞c1 d2 2. ♞xd2#
 1. ♞c1 e3 2. ♞c4#
 1. ♞c1 ♘b6 2. ♞d7#
 1. ♞c1 ♘b8 2. ♞c5#
- 4) 1. d4 ♘e6 2. ♞c5#
 1. d4 ♘xd4 2. c4#
 1. d4 ♜xd4 2. ♞c5#
 1. d4 e3 2. ♞e5#
- 5) 1. ♞e7 ♞g1 2. ♞h7#
 1. ♞e7 ♞h5 2. ♞e1#
 1. ♞e7 ♞g6+ 2. ♜xg6#
 1. ♞e7 ♞g7 2. ♜xg7#
- 6) 1. ♘a5 d2 2. ♞c3#
 1. ♘a5 ♜e3 2. ♞c5#
 1. ♘a5 ♜e5 2. ♘c3#
 1. ♘a5 ♜c4 2. ♞b4#

Verdedig tegen mat

(3-2)

- 1) 1. ... ♜a6
- 2) 1. ... ♞b8
- 3) 1. ... ♘xg6
- 4) 1. ... b1♜+

(3-3)

- 1) 1. ... ♞c6+
- 2) 1. ... ♜xh7
- 3) 1. ... ♞b5
- 4) 1. ... ♞h2 (1. ... ♞f2? 2. ♞h8+ ♞f8 3. ♞a8+)

11: Dubbele aanval: gepende stukken

- 1) 1. ♞h6 ♜xg4 2. ♞g6+
- 2) 1. ♜xe4 ♞ae8 2. ♜f6+
- 3) 1. ... ♞g6 2. ♜h4 ♞g3
- 4) 1. ... ♞e4 2. ♞g5 (2. h3 ♞f4) 2. ... ♞xg4+
- 5) 1. ... ♜c5 2. ♞h3 ♜f4 3. ♞g4 ♜xe2+
- 6) 1. ♘a2 ♜f5 2. ♞e4 ♘d7 3. ♞xf5
- 7) 1. ♞g1 ♜xh2 2. ♞e5+
- 8) Tekening

9) Tekening

- 10) 1. ♖g4 (1. ♗f5? ♙e4) 1. ... ♜d5 2. ♗f6+
11) 1. ♙xg5 ♗xg5 2. f4+ (na 2. ... gxf3 komt 3. ♜xh4)
12) 1. ♙b2 ♙e5 2. ♜xc7+ ♙xc7+ 3. ♙xf6

12: Verdedig tegen de dubbele aanval A

- 1) 1. ... ♗g8 2. ♗e5 ♜c2
2) 1. ♜e1 ♙f5 2. ♗d6 ♜f8 (2. ... ♜c5? 3. ♜e8#)
3) 1. ♜xc4 ♜d5 2. ♜a4 (dreigt mat)
4) 1. ... ♗xb4 2. ♜xb7 ♜b8 (2. ... ♜a1+? 3. ♗g2; ♜b4 staat in en er dreigt mat op c8.)
5) 1. ♗xc4 ♜h4 2. ♜e4
6) 1. ♜d5 ♜a3 dreigt 2. ... ♜xf3# en de looper is 'veilig' want 2. ♜xd1 g5#
7) 1. ♜xb7 ♗a5 2. ♜b6
8) 1. dxe5 ♜xe5 2. ♙f4 (de kruispenning redt)
9) 1. ♙c5 ♜b2 2. ♗d2
10) 1. ... ♗g6 2. e5 ♙xe5 3. fxe5 ♜h4+
11) 1. ♗5f4 ♙d2 2. ♜c4 (2. ♜f1? g5)
12) 1. ♗xc4 ♙a4 2. b3 (2. ♜c1? ♙b3) 2. ... ♙xb3 3. ♜b1

13: Verdedig tegen de dubbele aanval B

- 1) 1. ♗g1 ♙c4 2. ♗d2 (2. ♗a5? ♙d3)
2) 1. ... ♗xd5 2. ♜xc5 ♙a6 (3. ♜xd5? ♙b7)
3) 1. ... ♜xc2 2. ♜d1 ♜c7 (2. ... ♜c8? 3. ♜e1)
4) 1. ... ♜xc3 2. e5 ♗d5 (anders 3. ♙h7+)
5) 1. ... ♗d5 2. ♜xc5 ♙e6 3. ♜f8+ ♙g8
6) 1. ♙xd5 ♜d3 2. ♙e6 (2. ... ♜xb1? 3. ♙f5+)
7) 1. ... ♜xd8 2. ♜xd8 ♜a1+ (2. ... ♙b7? 3. ♜xf6) 3. ♗h2 ♙b7 (3. ... ♗g4+? 4. ♗h3)
8) 1. ♜c4 ♜b6+ 2. ♙e3 (2. ♗h1? ♜xb1)
9) 1. ... ♙xe6 2. ♜xb7 ♜c8 (2. ... ♗c7? 3. ♜xc7 ♜c8 4. ♜f4)

Blind / Verdedig tegen dubbele aanval

(4-2)

- 1) ♙c3
2) ♜e4
3) ♗3d4
4) ♙d4
5) ♙e4
6) ♗f5
7) ♙d6, ♙c3

(4-3)

- 1) ♜c7
2) ♜a7
3) ♗c5
4) ♗e4
5) ♜g1
6) ♗d7
7) ♗d5 (en na 1. ... ♜d7 heeft zwart 2. ♜d6! = verdedig tegen weggagen + hout)

14: Dubbele aanval A

- 1) 1. ... fxe4 2. dxe4 ♜a6+ (2. ... ♜h3+? 3. ♜g2+)
2) 1. ♙xd7 ♜xd7 2. ♜e8+ (2. ♜e6+? ♜f7)
3) 1. ... ♜xb2 2. ♜a3 (2. ♜c3? ♜d2)

- 4) 1. ♖b4 ♖xf2 2. ♗f4 (2. ♗d2? ♖g3)
 5) 1. ♖xd7 ♗xd7 2. 0-0 ♗d2 (2. ... ♗c2? 3. ♗f8#)
 6) 1. b5 ♖d7 2. ♜xg5 ♗g1+ (2. ... ♗c5+? 3. ♗c4)

Blindpartijen / Dubbele aanval

(3-1)	(3-2)	(3-3)
4. ♗a4+	4. ♜d5	
4. ♗e4+	4. ♗xg7	
4. e5	4. ... ♗xe4+	
4. fxe5	4. ♗f3	
4. ♗xe5+	4. d4	4. ♗d5
4. ... g4	4. ... ♗xe4+	4. ... ♗a5+
4. ... ♗a5+	4. ♗a4+	4. ... ♗f6

15: Dubbele aanval B

- 1) 1. ... ♖g7 2. ♜xg6 ♗f6 (2. ... ♗e4+? 3. ♖c2)
 2) 1. ♜xd7+ ♗xd7 2. ♗e7 ♗c6 (2. ... ♗d5? 3. ♗e8+)
 3) 1. ... ♗d6 2. ♜e4 ♗g6 (2. ... ♗d3? 3. ♗e1)
 4) 1. ... ♜xe4 2. ♗f3 (2. ♗d5? ♜c3+)
 5) 1. ♖xa4 ♗a7+ (1. ... ♗a5? 2. ♗d1)
 6) 1. ♖c1 ♗b5 (1. ... ♗d5+? 2. e4)

Blindpartijen / Dubbele aanval

(3-1)	(3-2)	(3-3)
5. ♗xe5+	5. ... ♗a5+	
5. ♜xf7	5. ... ♗b4+	
5. ♗b3	5. ♗a4+	
5. ♗e4+	5. ... ♗a5+	
5. ♗a4+	5. ... ♗a5+	5. ♜d5
5. ... ♜xc2+	5. ♗d5	5. ♗a4+
5. ... ♗e5+	5. ♗b5+	5. ... ♗d4

16: Dreiging en verdediging A

- 1) 1. ... ♗xb5 2. ♖c6 [3. ♗e8# / 3. ♖xb5] 2. ... ♗e5
 2) 1. ... axb5 2. ♗d6 [3. ♖d5+ / 3. ♗xh6] 2. ... ♜g7
 3) 1. ♗b7 ♖c6 2. ♗b8 [2. ... ♖xb7 / 2. ... ♗d1#] 2. ♗b8
 4) 1. h4 ♗c3 [2. ... f5# / 2. ... ♗g3#] 2. h5+ (2. hxg5? fxg5)
 5) 1. ... ♗a5 2. f5 [3. ♗xc4 / 3. f6] 2. ... ♜e5
 6) 1. ♖xh6 ♜g4 [2. ... ♗e1# / 2. ... ♜xh6] 2. ♖d2
 7) 1. ... ♖c8 2. d6 [3. dxc7 / 3. ♖d5+] 2. ... ♗c5
 8) 1. ♗be1 f3 [2. ... fxe2 / 2. ... ♗h3] 2. ♗e6
 9) 1. ... ♜f7 2. d6 [3. dxc7 / 3. d7] 2. ... ♖b5+

17: Dreiging en verdediging B

- 1) 1. ... ♖xb5 2. ♗d4 [3. ♗xg4 / 3. ♗b4] 2. ... ♖e2
 2) 1. ... ♖xh4 2. ♗e4 [3. ♗xh4 / 3. ♜e7+] 2. ... ♖g5+
 3) 1. ... h5 2. ♗exc4 [3. ♖d5 / 3. b4] 2. ... ♗d8 (2. ... ♗fc7 3. b4)
 4) 1. h3 ♜g4 [2. ... ♜xf2 / 2. ... ♖f4+] 2. ♖c4+
 5) 1. ♗hh1 ♖f4 [2. ... ♗xe2 / 2. ... ♜e4] 2. ♖d3 (1. ♖f3 ♜c4)
 6) 1. ... ♗d8 2. ♗g4 [3. ♜h6+ / 3. ♗xg7#] 2. ... ♗d7
 7) 1. ... ♜f7 2. ♗e4 [3. ♗(♜)xd4 / 3. ♗h7+] 2. ... ♜e6 3. ♗h7+ ♜g7
 8) Tekening
 9) 1. ♗c1 ♜e4 [2. ... ♜xg3 / 2. ... b5] 2. ♖f4

18: Dreiging en verdediging C

- 1) 1. ... ♖c6 2. ♜f4 [3. ♜xe7 / 3. ♜g6+] 2. ... ♜e4
- 2) 1. ... gxf6 2. ♙xf6 [3. ♚xd6 / 3. ♚h1] 2. ... ♙f8
- 3) 1. ... c5 2. ♜f5 [3. ♜xd6 / 3. ♙xf6] 2. ... ♙e5
- 4) 1. ♚fd1 e4 [2. ... exf3 / 2. ... ♙xh2+] 2. ♜d4
- 5) 1. ♚xe8+ ♚xe8 [2. ... ♜h1# / 2. ... ♜h3+ ♚e1#] 2. ♜e4 (2. ... ♜h3+ 3. ♜g1 ♜f8 4. ♚a8; 2. ... ♚xe4 3. ♚a8+)
- 6) 1. ♚xg4 ♚b1 [2. ... ♚xf1+ / 2. ... a1♜] 2. ♚fg1 a1♜ 3. ♚h5#
- 7) 1. ... ♜h8 2. ♜h5 [3. ♜(♜)xd5 / 3. ♜xh7+] 2. ... ♙e6
- 8) 1. ... ♜f8 2. ♜f4 [3. ♜xe7 / 3. ♜g6+] 2. ... ♜e8
- 9) 1. ... ♜f5 2. ♜g5 [3. ♜xd8+ / 3. ♙xf5] 2. ... ♜a5

19: Toets / Mix A

- 1) 1. ♚c1 ♙xa3 2. ♜a4 (2. ♜xd5 ♙xc1 3. ♜xb6 ♚xd3) (aftrekaanval)
- 2) 1. ♜e4 ♙xe4 2. ♜c8+ (2. ♙xe4 ♙h2+) (tussenzet)
- 3) 1. ♚xf7 ♜a8 2. ♜xe6 (uitschakelen verdediging: weglokken + mat)
- 4) 1. e4 ♜xc3 2. ♙xc3 (2. ♜xc3 ♙xd4+; 2. ♚xc3 ♙xd4+ 3. ♜xd4 ♚xc3)
- 5) 1. ... ♚d3 2. ♙xc4 ♚c3 (pen)
- 6) 1. ... ♜f7 2. ♜fg5 ♚e5 (insluiten)
- 7) 1. g4 d5 2. ♜xf5 ♙xf5 3. gxf5 (tussenzet: desperado)
- 8) 1. ... c4 2. dxc4 e4 (uitschakelen verdediging: weggagen + mat)
- 9) 1. ... ♚fe8 2. ♚xb7 ♚ed8 (2. ... ♚cd8? 3. ♜c2) (vrijpion verzilveren)
- 10) 1. ... ♙xe5 2. ♚xe5 ♜b4 (verdedig tegen dubbele aanval)
- 11) 1. ♚1xd4 ♜c6 2. ♚4d7 (2. ♚8d7 ♜xd4 3. ♚xe7 ♜f5+) (verdedig tegen dubbele aanval)
- 12) 1. ♜xe7 ♙f6 (insluiten)

20: Toets / Mix B

- 1) 1. ... c5 2. ♙e5 ♚g5 3. ♙f4 ♚xf4 (insluiten dankzij penning)
- 2) 1. ♙xe3 dxe3 2. ♚xe3 ♜d2 (pen)
- 3) 1. ... ♚ac8+ 2. ♜c3 ♜f5 (dreig mat)
- 4) 1. ... ♚xd1+ 2. ♜xd1 (2. ♜xd1 ♜d8+) (dubbele aanval voorkomen; kies de juiste slagzet)
- 5) 1. ♙xe7 ♚xe7 2. ♚xb6 (penning: gepend stuk is geen goede verdediger)
- 6) 1. ♜b4 ♚b6 2. ♜a1 ♚xb4 (penning: gepend stuk is geen goede verdediger)
- 7) 1. ♜c4 ♚a4 2. ♜e3 ♙xe3
- 8) 1. b7 (op 1. a7 komt hetzelfde) 1. ... ♜d2 (1. ... ♜d1) 2. a7 ♚e3+ (verdedig door eeuwig schaak)
- 9) 1. ♜d3 ♜xa3 2. ♜c2 ♜a2 3. c4 a3 4. c5 ♜a1 5. c6 a2 6. c7 a4 7. c8♜ a3 8. ♜c3# (pionneineindspel: koning uit het vierkant houden)
- 10) 1. ... ♚xg3 2. fxg3 ♚d2 (pen)
- 11) 1. ♜b5 ♜xc5 2. ♜f1 (2. ♜f4? ♜xc1+ 3. ♙xc1 ♚d1+) (aftrekaanval en röntgenaanval)
- 12) 1. ... ♚d8 2. ♙d4 (2. ♙a5 ♜xc1) (kruispenning)

21: Verdedig tegen een dreiging A

- 1) 1. ... ♙xc3 2. ♚d3 ♜d5 (2. ... ♙a5 3. b4); 2. ... ♚ac8 3. ♚xc3 b5 of 2. ... b5 3. ♚xc3 geeft onnodig de net geslagen pion terug (verdedigen tegen insluiten door dekken)
- 2) 1. ... ♚xb4 2. ♜e5 ♙g4 (anders 3. ♜d7+ en mat) (verdedig tegen een dubbele aanval)
- 3) 1. ... ♚xb4 2. ♜c3 ♚e4 (verdedigt tegen 3. ♜c8+ en mat) (verdedig tegen een dubbele aanval)
- 4) 1. ♚a8+ ♜d8 2. ♚xd8+ ♙e8 (3. ... ♚e8 4. ♚xd7)
- 5) 1. ♜xa4 ♚c4 2. ♚c1 (de dame heeft geen velden) (verdedig tegen insluiten door een tegenaanval)
- 6) 1. ♜e6 ♙xf2 2. ♜d7+ (2. g4 fxg3+ 3. ♜g2 ♙c5) (verdedig tegen mat door de bewaker uit te schakelen)
- 7) 1. ♙xc6 ♜g4 2. ♙f3 (nu is zowel 2. ... ♜e3+ als 2. ... ♜h2+ onschuldig) (verdedig tegen een dubbele aanval)
- 8) 1. ♚f1 ♚e1 2. c5 (nu komt na 2. ... ♚xf1+ 3. ♙xf1) (verdedig tegen mat)

9) 1. ... ♖d2 2. ♗xd2 ♕h5 (verdedig tegen mat door dekken)

10) 1. ♗xc3 ♕xb2 2. ♗c8+ ♗xc8 3. ♕xb2

11) 1. ♕e6+ ♖b7 2. ♕e3 (dekt c3 en c1)

12) 1. ♗a8+ ♖h7 2. ♗e8 (röntgendekking van e1)

22: Verdedig tegen een dreiging B

1) 1. ... ♖e8 2. ♕xd6 ♖b5 (2. ... ♕d8? 3. ♕c6+) (verdedig tegen mat)

2) Tekening (verdedig tegen de pionnenstorm)

3) 1. ♖xe5 ♕b7 2. ♖c3 (verdedig tegen de dubbele dreiging: mat + promotie)

4) 1. ... ♖xc5 2. ♖cd4 ♖e4 (2. ... ♗d8? 3. ♖xf5+ ♖f6 4. ♖e3)(verdedig tegen de aftrekaanval)

5) 1. ♗xg7 ♕f6 2. ♖h6 (verdedig tegen insluiten door dekken)

6) 1. ♕e2 d3 2. ♖xe5+ ♖xe5 3. ♕d2 (verdedig tegen insluiten door verdediging uit te schakelen)

7) 1. ♗xc6 ♖d4 2. ♗f6 (2. ♗xb6 ♖e2+) (verdedig tegen de dubbele dreiging: hout + uitschakelen verdediging door weggagen met 1 stuk)

8) 1. ... ♕xc5 2. ♖e3 ♕b5 (verdedig tegen de röntgenaanval)

9) 1. ... ♕xe5 2. ♕d7 ♕e8 (2. ... ♕f6? 3. ♖h7+; 2. ... ♕e7? 3. ♖h7+ ♖g8 4. ♕xe7) (verdedig tegen mat)

10) 1. ... f6 2. ♗f3 h6 (verhindert 3. ♕xh7+ en mat op h3)

11) 1. b7 ♗xd6 2. b8♖ (2. b8♕? ♗xd7+ 3. ♖xd7 ♖xb8) (verdedig tegen vrijpion)

12) 1. ... ♕d7 2. ♕c3 0-0

23: Verdedig tegen een dreiging C

1) 1. ... ♖e6 2. ♕b3 d5 (2. ... ♖xc4 3. ♕xc4+ d5 4. ♕xg4) (verdedig tegen de dubbele aanval door baanruiming en tussenplaatsen)

2) 1. ♖xe7+ ♖f8 2. ♖c8 (verdedig tegen insluiten dankzij penning)

3) 1. ♖xg8 ♕g7 2. ♖h7 (verdedig tegen insluiten dankzij penning)

4) 1. ... ♗hf8 2. ♗f1 ♗xf7 (anders mat met Ld4)(verdedig tegen mat)

5) 1. ♕d3 ♖e4 2. ♕d6 (verdedig tegen de röntgenaanval)

6) 1. ... ♖e3 2. ♗f2 f5 3. ♗e1 f4 (verdedig tegen insluiten door dekken voor te bereiden)

7) 1. ... ♖xb3 2. ♗b2 ♖d4 3. ♗xb8 ♖e2+ (verdedig tegen penning: tegenaanval)

8) 1. ... ♗xb2 2. 0-0-0 ♗xa2 3. ♖b1 ♖d5 (verdedig tegen een dubbele aanval: tegenaanval en dekken)

9) 1. ♖xe4 c4 2. ♖d6 (2. ♖a2 ♖xe4 3. ♗xe4? ♗h1+) (verdedig tegen insluiten: tegenaanval)

10) 1. ... a3 2. ♕xe7 ♕e5+ 3. ♕xe5 fxe5 (verdedig tegen mat)

11) 1. ♖g5 (2. ♖xf7+ / 2. ♕xh7#) 1. ... ♖g8 2. ♕xh7+ ♖f8 (verdedig tegen dubbele aanval door weggaan.

12) 1. ♖xf2 ♗e4 2. ♗e1 (verdedig tegen de röntgenaanval door penning)

24: Mat / Visualiseren C

1) 1. ♖g4 ♖xg4 2. ♕g6#

1. ♖g4 g6 2. ♕f4#

1. ♖g4 ♗f8 2. ♕xg7#

1. ♖g4 ♖h6 2. ♕h5#

2) 1. ♕e2 b4 2. ♖f4#

1. ♕e2 d5 2. ♕c2#

1. ♕e2 ♖d5 2. ♖b4#

1. ♕e2 ♖d5 2. ♕e4#

3) 1. ♖f4 gxf5 2. ♕e3#

1. ♖f4 ♖xf4 2. ♗d5#

1. ♖f4 ♖c5 2. ♖e3#

1. ♖f4 ♖d3 2. ♕e3#

4) 1. ♕e8 cxd6 2. ♗h5#

1. ♕e8 c6 2. ♕h5#

1. ♕e8 c5 2. ♕e4#

1. ♖e8 cxb6 2. ♗b5#
- 5) 1. ♖e5 ♕a7 2. ♜c8#
 1. ♖e5 ♜c7 2. ♖d4#
 1. ♖e5 ♙xc4 2. ♖a5#
 1. ♖e5 ♙b5 2. c5#
- 6) 1. ♙h4 ♙g7 2. ♖f7#
 1. ♙h4 ♗g6 2. ♖f3#
 1. ♙h4 ♗g7 2. ♖h6#
 1. ♙h4 ♗h8 2. ♖f7#
- 7) 1. ♜e3 ♙a2 2. ♜c2#
 1. ♜e3 c4 2. ♖d5#
 1. ♜e3 e4 2. ♖h8#
 1. ♜e3 ♙e4 2. ♖a1#
- 8) 1. ♗b8 a3 2. ♜c3#
 1. ♗b8 c3 2. ♖xc3#
 1. ♗b8 ♕b3 2. ♖b2#
 1. ♗b8 ♕a5 2. ♜c7#
- 9) 1. ♙a3 ♕d6 2. ♗c4#
 1. ♙a3 ♕d8 2. ♗d4#
 1. ♙a3 ♕f8 2. ♗g4#
 1. ♙a3 ♕f6 2. ♗f4#

25: Mat / Visualiseren D

- 1) 1. ♙e8 ♕e4 2. ♙c6+ ♕e3 3. ♗f3#
 1. ♙e8 ♕d3 2. ♗f3+ ♕e4 3. ♙c6#
 1. ♙e8 e4 2. ♙g6 ♕d3 3. ♗f3#
- 2) 1. d4 ♕b5 2. ♙d3+ ♕a5 3. ♗a6#
 1. d4 a6 2. ♗xa6+ ♕b5 3. ♙d3#
 1. d4 a5 2. ♗e5 fxe5 3. ♙d7#
- 3) 1. d7 g5 2. d8 ♗ ♕f6 3. ♗f8#
 1. d7 gxf5 2. d8 ♜+ ♕f8 3. ♙d6#
 1. d7 ♕f8 2. d8 ♖+ ♕f7 3. fxg6#; 3. ♖e7#
- 4) 1. ♜e2 ♗xh4 2. ♜c3+ ♕a5 3. ♖b5#
 1. ♜e2 e4 2. ♙e1 ♗b5 3. ♖a2#
 1. ♜e2 ♕a5 2. ♙d8+ ♕a4 3. ♜c3#
- 5) 1. d4 cxd3 2. ♖d2 f2 3. ♖d1#
 1. d4 cxd3 2. ♖d2 ♕g1 3. ♖e1#
 1. d4 f2 2. ♖e4 ♕g1 3. ♖g2#
- 6) 1. ♜b7 ♕f7 2. ♜d6+ ♕f6 3. e5#
 1. ♜b7 d6 2. ♜d8 d5 3. ♗e6#
 1. ♜b7 d5 2. e5+ ♕f7 3. ♜d6#

Blind / Mat in twee

(3-1)

- 1) 1. ♖c4 ♕e8 2. ♖c8#
- 2) 1. ♖b1 ♕a5 2. ♖b5#; 1. ... ♕b7 2. ♖b7#
- 3) 1. ♕f7 ♕h7 2. ♖h4#
- 4) 1. ♖h6 ♕a4 2. ♖a6#
- 5) 1. ♖a7 ♕e8 2. ♖e7#; 1. ... ♕g8 2. ♖g7#
- 6) 1. ♕c4 ♕a3 2. ♖a1#; 1. ... ♕a5 2. ♖a7#

(3-2)

- 1) 1. ♖f6 ♕h7 2. ♖g7#

- 2) 1. ♖h7 ♕c8 2. ♖c7#
 3) 1. ♖c2+ ♕a3 2. ♙c5#; 1. ... ♕a1 2. ♙d4#
 4) 1. ♖b3 ♕a6 2. ♖b6#
 5) 1. ♖b1 ♕a4 2. ♖b4#; 1. ... ♕a6 2. ♖b6#
 6) 1. ♖b2 ♕e1 2. ♖e2#

26: Kies de juiste zet A

- 1) 1. ... ♗d1+ 2. ♕f2 ♙c5+
 1. ... ♗d1+ 2. ♕h2 ♙d6+
 1. ... ♗d1+ 2. ♗f1 ♙c5+
 2) 1. ♙f2+ ♖xf2 2. ♖a7+
 1. ♙f2+ ♕c4 2. ♖b3#
 1. ♙f2+ ♕c6 2. ♖a8+
 3) 1. ... ♖d2 2. ♙f2 ♖xe1#
 1. ... ♖d2 2. ♖c3 ♖g2#
 1. ... ♖d2 2. ♖b2 ♖xe1#
 4) Tekenning
 5) 1. ... ♗a8+ 2. ♕b4 ♗a4#
 1. ... ♗a8+ 2. ♕b2 ♗a2+
 1. ... ♗a8+ 2. ♗a6 b4+
 6) 1. ♖f6 ♗xf6 2. ♗d8+
 1. ♖f6 ♖xe5 2. ♖d8#
 1. ♖f6 ♗c8 2. ♖g7#
 7) 1. ... ♖e2+ 2. ♕f5 ♖f3#
 1. ... ♖e2+ 2. ♕h4 ♖h2+
 1. ... ♖e2+ 2. ♕h3 ♗g5+
 8) 1. ♖d2+ ♕e5 2. ♖f4#
 1. ♖d2+ ♕e4 2. ♖c2+
 1. ♖d2+ ♕c4 2. ♖c3#
 1. ♖d2+ ♖d3 2. ♖xd3+ ♕xd3 3. h5
 9) 1. ♖c4+ ♕xb6 2. ♖c7#
 1. ♖c4+ bxc4 2. ♙e3#
 1. ♖c4+ ♕xc4 2. ♗c6#

27: Kies de juiste zet B

- 1) 1. ♖f4 ♙d6 2. ♗xd6
 1. ♖f4 ♙e6 2. ♖xe5 (2. ♗xe5? ♙d6)
 1. ♖f4 f6 2. ♖xf5 ♗xc4 3. ♖e6+
 2) 1. ... ♗b8 2. ♗c4 ♗b4
 1. ... ♗b8 2. ♗d3 c4
 1. ... ♗b8 2. ♙a3 ♗e8 3. f4 f6
 3) 1. ... ♗e1 2. ♖xe1 ♖h5#
 1. ... ♗e1 2. ♗xe1 ♖g2#
 1. ... ♗e1 2. ♖g4 ♖h1+
 4) 1. ♕g2 ♗e1 2. ♗xg3
 1. ♕g2 ♙f4 2. ♗xe4
 1. ♕g2 ♙f2 2. ♗e2
 5) 1. ♖c3 ♖xh5 2. ♖a5+
 1. ♖c3 ♖h4+ 2. ♗f6+
 1. ♖c3 ♕e4 2. ♗g3+
 6) 1. ♗g6 ♗c8 2. b3
 1. ♗g6 ♙d3 2. ♗f4+
 1. ♗g6 ♙b3 2. ♗e2+

- 7) 1. ♕h5 ♖d8 2. ♗xd8
 1. ♕h5 g6 2. ♕h6#
 1. ♕h5 ♗b3 2. c4
- 8) 1. ... ♖d8 2. ♗xe6 ♗xc1+
 1. ... ♖d8 2. ♗e3 ♗xe3
 1. ... ♖d8 2. ♗xc8 ♗xb6
- 9) 1. ... ♖g4 2. f4 ♕xg5
 1. ... ♖g4 2. ♖f3 ♕xg5
 1. ... ♖g4 2. ♕xe7 ♗xh2#

28: Kies de juiste zet C

- 1) 1. ♗b7 ♗e6 2. ♗xe7
 1. ♗b7 ♗e8 2. ♗xc6
 1. ♗b7 ♗c7 2. ♗b8+
- 2) 1. d5 ♖xd5 2. ♗xb2
 1. d5 ♗d2 2. ♖xd2
 1. d5 ♗c2 2. ♗f5+
- 3) 1. ... ♗ac8 2. ♖h4 ♗b1#
 1. ... ♗ac8 2. ♗a2 ♗c2#
 1. ... ♗ac8 2. ♗e4 ♗xe4
- 4) 1. ♗xd5+ ♕e6 2. ♗xe4
 1. ♗xd5+ ♗xd5 2. ♗f8#
 1. ♗xd5+ ♗e6 2. ♗d8+! (2. ♗xc5? ♗e1+!)
- 5) 1. ... ♗c7 2. ♗xc7 ♗b1+
 1. ... ♗c7 2. ♗f1 ♗xf4
 1. ... ♗c7 2. e5 ♗xc4! (2. ... ♗b1+? 3. ♗f1!)
- 6) 1. ♕g3 ♕d2+ 2. ♖d1 (2. ♖f1? ♕b5+)
 1. ♕g3 ♗d2 2. f4
 1. ♕g3 ♕e3 2. ♕xh2
- 7) 1. ♖a5 ♖xa5 2. ♗xa7
 1. ♖a5 ♕xf2+ 2. ♖f1
 1. ♖a5 ♕b6 2. ♖xb3
- 8) 1. ♗d8 ♗xf7 2. ♗xf8+ ♗g8
 1. ♗d8 ♗c8 2. ♗xc8
 1. ♗d8 ♕c5 2. ♗xc7 (2. ♗b8 ♗xf7)
- 9) 1. ... ♖f6+ 2. ♖xe5 ♖g4+
 1. ... ♖f6+ 2. ♖e3 ♖d5+! (2. ... ♖g4+? 3. ♖e2 ♗c1 4. ♗h3)
 1. ... ♖f6+ 2. ♖f3 ♗d3+

29: Insluiten A

- 1) 1. ... ♗xh2+ 2. ♖f1 ♕f4
 2) 1. ... ♗f6 2. c3 ♗e7
 3) 1. ... ♖f6 2. f3 ♕d5
 4) 1. ... axb5 2. ♗xa8 ♖b6
 5) 1. g4 ♕g6 2. ♕g5
 6) 1. ... ♖c5 2. ♗d5 ♖e7 (2. ... ♖xd3? 3. ♕a5)
 7) 1. ♖h6+ gxh6 2. ♗f5
 8) 1. ♖c5 ♗b5 2. a4
 9) 1. ... ♕g4 2. ♗f2 ♖d3
 10) 1. ... ♗d3 2. ♗e5 ♗e3
 11) 1. ♕b6 ♗b4 2. ♖a2
 12) 1. ♗e6+ (1. ♗e3 ♗xc4) 1. ... ♖b8 2. ♗e3

30: Insluiten B

- 1) 1. ... ♖e4 2. ♗f4 g5
- 2) Tekening Lucas van Foreest kampioen van Nederland 2019
- 3) 1. ♖xf7 ♜xf7 2. ♕f4
- 4) 1. d5 ♗xe4 2. ♖d4
- 5) 1. ♖f2 ♗xa2 2. ♖a3
- 6) 1. ... ♖a5 2. ♗e4 ♕f5
- 7) 1. ♖e4 ♗d2 2. ♕f4
- 8) 1. ♖e5 ♖dd8 2. ♖g4
- 9) 1. ... ♖d5 2. ♗xb7 ♖c5
- 10) 1. ♖d6 ♖xb4 2. e4
- 11) 1. ... ♖b4 2. ♗xb7 c6
- 12) 1. ♕a7+ ♜c7 2. ♖a4

31: Mat: ja of nee? A

- 1) 1. ♗e8+ ♜d6 2. c5+ ♜d5 3. ♗e4# (ja)
- 2) 1. ♖e5+ ♜c4 2. ♖c5+ ♜d3 3. ♖c3+ (nee 3. ... ♜xd4)
- 3) 1. h3 ♗d7 2. ♗e5+ ♜f3 3. ♖f1# (ja)
- 4) 1. ♖h8+ ♜xh8 2. ♗h6+ ♖h7 3. ♗f8+ (nee 3. ... ♗xf8)
- 5) 1. ♗g4+ ♜f6 2. e5+ dxe5 3. ♕g5+ (nee 3. ... ♜xg6)
- 6) 1. ♖xh7+ ♜g4 2. ♖h4+ ♜f3 3. ♕d5# (ja)
- 7) 1. ♗c8+ ♜g7 2. ♕f8+ ♜g6 3. ♗f5# (ja)
- 8) 1. ♖xh6+ gxh6 2. ♖xf7+ ♜h7 ♗d3+ (nee 4. ... ♖e4+)
- 9) 1. ♖g8+ ♜h5 2. ♖f6+ ♜h4 3. ♖f3# (ja)

Waar staat de koning mat?

(4-2)

- 1) ♜f8
- 2) ♜d4
- 3) ♜d5
- 4) ♜a5
- 5) ♜e8
- 6) ♜h4

(4-3)

- 1) ♜d8
- 2) ♜e8
- 3) ♜a5
- 4) ♜c8
- 5) ♜h5
- 6) ♜h5

32: Pionneneindspel: vierkant A

- 1) 1. ♖xf4 ♜xf4 2. d6! (2. b5? ♜e5 3. b6 ♜d6) 2. ... exd6 3. b5 1-0
- 2) 1. ♖xd5+ ♖xd5+ 2. ♜xd5 ♜c3 3. ♜c5 1-0
- 3) 1. ♜xg5 ♜xf2 2. ♜f4 1-0 (2. ♜xf5? ♜g3 ½-½)
- 4) 1. ♖xc6 (1. b4 ♖g5+ 2. ♜xc6 ♜c4 ½-½) 1. ... ♖xc6+ 2. ♜xc6 ♜c4 ½-½
- 5) 1. ... b4 (1. ... ♜d5 2. ♜b6 ♜c4 3. ♜c6 b4 4. a4 ♜c3 5. ♜c5 1-0) 2. a4! ♜c4 3. ♜c6 ♜c3 4. ♜c5 1-0
- 6) 1. b7 e2 2. b8♗ e1♗ 3. ♗g3+ ♗xg3 4. hxg3 1-0
- 7) 1. g5 ♜xf5 2. gxh6! 1-0 (2. g6? ♜e6 0-1)
- 8) 1. ... ♜c6 2. e6 a4! 0-1 (2. ... ♜d6? 3. e7 ♜xe7 4. ♜xd5 ½-½)
- 9) 1. ♖xg4 hxg4 2. h3 (2. h4? ♜xf2; 2. f4? gxf3 3. h4 f2 0-1) 2. ... ♜xf2 (2. ... gxh3 3. f4) 3. hxg4 1-0

Pionneneindspel: vierkant

(4-2)

- 1. h4 1-0
- 1. ♖c5 ½-½
- 1. ♖e5 ½-½
- 1. ♖f3 0-1
- 1. ♖d3 1-0
- 1. ♖e6 ½-½

(4-3)

- 1. g6 1-0
- 1. ♖f3 1-0
- 1. ♖b1 ½-½
- 1. ♖d5 1-0
- 1. c4 1-0
- 1. d6 ♖f8 0-1 (1. ... ♖f6? 2. d5 1-0) omdat zwart een pion overhoudt. Met een witte koning zal de partij altijd remise zijn of wit wint als de koning de pionnen kan helpen.

33: Pionneneindspel: randpion A

- 1) 1. h5 ♖e4 (1. ... Kg4? 2. h6 Kh5 3. Kg1 1-0) 2. h6 ♖d5 3. ♖g7 ♖e6 4. ♖xh7 ♖f7 ½-½
- 2) 1. ... ♖g7 2. e5 fxe5 3. ♖g5 ½-½
- 3) 1. ♚g6 ♚xd6 2. ♖e5 ♚xg6 3. hxg6 1-0; 2. ♚xd6+ ♖xd6 3. ♖g6 ♖e7 4. ♖xh6 ♖f8 ½-½
- 4) 1. ... a5 2. ♖d6 ♖c8 3. ♖xe5 ♖c7 4. ♖d4 ½-½
- 5) 1. ♖b6 ♖f5 2. ♖xa5 ♖e6 3. ♖xa6 ♖d7 4. ♖b7 1-0
- 6) 1. ♖d4 (1. ♖d3? a4 2. ♖c4 a3 3. bxa3 ½-½) 1. ... a4 2. ♖c5 (2. ♖c4 a3 3. bxa3 ♖e6 4. ♖c5 ♖d7 5. ♖b6 ♖c8 ½-½) 2. ... a3 3. bxa3 ♖e7 4. ♖c6 ♖d8 5. ♖b7 1-0
- 7) 1. ♜xc5 bxc5 2. ♖e5 (2. ♖d5? ♖f5 3. ♖xc5 ♖g4 0-1) 2. ... c4 3. ♖d4 ½-½
- 8) 1. ♖f2 (1. h5? ♖g2 2. hxg6 f2+ 3. ♖d2 f1♚ 4. g7 ♚f7 0-1) 1. ... ♖h3 2. h5 gxh5 3. ♖xf3 ½-½
- 9) 1. ... ♖c3 (1. ... ♖d3 2. ♖e5! (2. ♖f3? ♖c4) 2. ... ♖c4 3. ♖d6 ♖b5 4. ♖c7 ½-½) 2. ♖e3 ½-½

(4-2)

- ♖g7 (1-0: afhouden)
- ♖c1 (½-½: naar de hoek of zwarte koning opsluiten na 1. ... ♖a2)
- ♖c3 (½-½: zwarte koning opsluiten na 1. ... ♖a2)
- ♖f4 (½-½: pion veroveren. 1. ♖f5? ♖g3 verliest)
- ♖g6 (1-0: pion in bevriende handen houden)
- h7 (1-0: zwarte koning staat buiten het vierkant. Afhouden heeft geen zin 1. ♖h5? ♖f6 remise)

(4-3)

- ♖e3 (½-½: zwarte koning opsluiten na 1. ... ♖xh2 2. ♖f2)
- h4 (½-½: zwarte koning moet tijd verliezen met het slaan van de pion. Witte koning komt op f1.)
- ♖e5 (1-0: wit veroverd pion h7 en houdt de zwarte koning af: 1. ... ♖d3 2. ♖f6 ♖e4 3. ♖g7)
- ♖c6 (½-½: alleen met deze zet komt wit op tijd op f2 om de zwarte koning op te sluiten.)
- h6 (1-0: na 1. ♖g7 ♖f5 2. h6 ♖e6 is zwart op tijd)
- h4 (½-½: na 1. ... gxh4 heeft zwart een randpion en na 1. ... ♖xh4 2. ♖h2 verdedigt wit met succes de sleutelvelden van de g-pion.

34: Pionneneindspel: sleutelvelden A

- 1) 1. ♙f3 ♖c7 2. ♙xc6 ♖xc6 3. ♖e4 ♖d6 4. ♖d4 1-0
- 2) 1. ♖d5 ♖xg4 2. ♖e4! 1-0 (2. ♖xe5? ♖f3 ½-½)
- 3) 1. ... e5 2. dxe5 ♖xe5 0-1 (2. ... fxe5? 3. e4+ fxe4+ 4. ♖e3 ½-½)
- 4) 1. ♖d2 ♖d4 2. e6 dxe6 3. e5 ♖xe5 4. ♖e3
- 5) 1. g5 g6+ (1. ... ♖h8 2. ♖g6 ♖g8 3. h6 gxh6 4. ♖xh6 1-0) 2. ♖f6 (2. fxg6+? ♖g7 3. ♖f4 ♖xg6 ½-½)

2. ... gxf5 3. ♖f7 1-0
 6) 1. ... ♗d6 (1. ... ♗xd5 2. ♕xd5 1-0) 2. ♕c4 1-0
 7) 1. gxf5 ♗xf5 2. ♗f3 ♗xf3+ 3. ♕xf3 1-0 (3. gxf3? ♕f7 ½-½)
 8) 1. ♗xf7+ ♗xf7 2. ♕xf7 ♕h8 (2. ... ♕h6? 3. ♕f6 1-0) 3. ♕f6 ♕g8 4. ♕xf5 ♕f7 ½-½
 9) 1. ... ♜e6+ 2. ♕e5 ♜xd4 3. ♕xd4 1-0 (3. cxd4? Kc7 ½-½)

(4-2)

- 1) d7 1-0
 2) ♕d5 1-0
 3) ♕c4 ½-½
 4) ♕d3 ½-½
 5) ♕d1 ½-½
 6) ♕g6 of ♕f5 1-0, maar niet 1. ♕f6 ♕f8 ½-½

(4-3)

1-0 / ½-½

- 1) 1-0 (1. ♕e6 ♕d8 2. d6 ♕d8 3. d7)
 2) ½-½ (1. ♕e5 ♕e7)
 3) 1-0 (1. ♕b6 of 1. ♕c5; 1. ♕c6? ♕c8)
 4) ½-½ (1. ♕c3 ♕c5)
 5) 1-0 (1. ♕f5 ♕e7 2. ♕e5)

35: Pionneneindspel: sleutelvelden B

- 1) 1. ... d6 2. ♕d5 dxc5 3. ♕xc5 1-0
 2) 1. c4 ♕e7 (1. ... ♕c7 2. c5) 2. e5 dxe5 3. ♕xe5 1-0
 3) 1. ... ♕a7 2. ♕xb5 ♕a8 3. ♕a6 ♕b8 (3. ... b5 4. c7) 4. ♕xb6 ♕c8 5. c7 1-0
 4) 1. ♗xd5 cxd5 2. ♕c6 d4 3. ♕xb5 ♕c7 4. ♕c5 (of 4. ♕c4 d3 5. ♕xd3 (5. cxd3? ♕c6 ½-½) 4. ... d3 5. cxd3 ♕d7 6. ♕d5 1-0
 5) 1. ... ♗xf5 2. ♗f2 ♗f7! (2. ... ♗xf2? 3. ♕xf2 ♕f7 4. ♕f3 ♕f6 5. ♕g4 ♕g6 6. g3 1-0) 3. ♗xf7+ ♕xf7 4. ♕f2 ♕f6 of ♕g6 ½-½
 6) 1. ♗xd8+ ♕xd8 2. ♕d6 (2. ♕d5? f4 3. gxf4 ♕d7 ½-½) 2. ... ♕e8 3. ♕e5 f4 4. ♕xf4 1-0
 7) 1. ... ♕a6 2. ♕c5 (2. b4 ♕b5 3. ♕e5) 2. ... ♕xa5 3. b3 (3. b4+? ♕a4; 3. ♕xc6 ♕b4 ½-½) 3. ... ♕a6 4. ♕xc6 1-0 (*Prokes, 1946*)
 8) 1. ... exf4 2. ♗xf4+ ♕e7 ½-½ (2. ... ♗xf4+? 3. ♕xf4 ♕e7 4. ♕e5 ♕d7 5. ♕d5 1-0)
 9) 1. f4 gxf4+ 2. ♕xf4 g6 3. ♕g5 gxf5 4. ♕xh5 1-0

Mat in twee

(4-2)

1. ♜b4 ♕c1 2. ♗c2#
 1. ♗b8 ♕a3 2. ♗b3#
 1. ♗b2 ♕f1 2. ♗f2#
 1. ♗f2+ ♕h1 2. ♜g3#; 1. ... ♕h3 2. ♗g3#
 1. ♗b2 ♕e1 2. ♗e2#
 1. ♗f2 ♕a1 2. ♗b2#

(4-3)

1. ♗a7 ♕e8 2. ♗g8#
 1. ♗a2 ♕f1 2. ♗h1#
 1. ♗b1 ♕a4 2. ♗a2#
 1. ♗b5 (1. ♗b6? pat) 1. ... ♕a7 2. ♗a4#
 1. ♗b5 (1. ♗b6? pat) 1. ... ♕a7 2. ♕b4#
 1. ♗b4+ ♕a3 2. ♗b3# 1. ... ♕a1 2. ♗a6#

36: Mix C

- 1) 1. ♖xc7 ♜d7 2. ♜ab1 (2. ♜fb1? ♜xf2+) (pen)
- 2) 1. ... ♜d8 2. ♖b3 c6 (penning: aanval op een gepend stuk)
- 3) 1. ♘e2 ♜a5 (dubbele aanval: dame)
- 4) 1. ♜c7 ♜f7 2. ♖c4 (pen)
- 5) 1. e5 ♘e8 2. e6 (penning: aanval op een gepend stuk)
- 6) 1. ♘b3 ♖a4 2. ♙c2 ♜xd4 (penning: gepend stuk is geen goed verdediger 2x)
- 7) 1. ♘h5 ♜g4 2. ♜d1 (2. ♜e2 ♜xe2 3. ♜xe2 ♜f1+; 2. ♜h1 ♜xh5 3. ♜xh5 (dekken door röntgendekking)
- 8) 1. ♘f3 ♜fe8 2. e5 (penning: aanval op een gepend stuk)
- 9) 1. ♜c1 ♜h8 2. ♜b2 (penning: aanval op een gepend stuk)
- 10) 1. ♖xg5 ♜xg5 2. ♜f4 (dubbele aanval: dame)
- 11) 1. ♖e3 f4 2. h6 (dreig mat)
- 12) 1. f5 ♜xe5 2. ♘f1 ♜e4 3. dxe5 (ontpenning)

37: Dubbele aanval: ja of nee (♞ of ♞) A

- 1) nee 1. ... ♘xe4 2. ♜d5? ♘c3+
- 2) nee 1... ♜xb2 2. ♜a8+ ♖c8 3. h3 (3. ♜f3 ♜b1+) 3... ♜xf6
- 3) nee 1. ♜xb7 ♜d5 2. ♖b3 (2. ♖e4 ♜c5+)
- 4) nee 1. ♘xb6 ♖d4+? 2. ♜xd4 ♜xd4 3. ♘xa8
- 5) ja 1. ♜xe4 ♜d3 2. ♜e5 (2. ♜f4 ♘xf4) 2... ♘xe5
- 6) Tekening
- 7) nee 1. ... b5 2. ♘b6 ♜xd4+ 3. cxd4 ♜xc2
- 8) ja 1. ♜xb5 ♜f1 (1. ... ♜a4? 2. ♖e2 of 2. ♜b4 of 2. ♜b4)
- 9) nee 1. ... ♘xa5 2. ♜h5 ♘e5

38: Penning (♞ of ♞) A

- 1) ja 1. ... ♘xe5 2. ♖f4 ♘g4+ (2. ... ♘xf3+ 3. ♜xf3) 3. fxg4
- 2) nee 1. ♘d4 ♜d7 (1. ... ♜d6 2. ♜xf5) 2. ♜xf5 ♜xd4 3. ♜c8#
- 3) nee 1. ... ♘f5 2. ♖g4 ♜a4+ (2. ... ♘e3+ 3. ♘e3) (2. ... ♘d4+ 3. ♜xd4)
- 4) nee 1. ... ♖xc5 2. ♜dc2 ♖a3+ (2. ... ♖d4+? 3. ♘d4) 3. ♙b1 ♖xc1
- 5) ja 1. ... ♖xc5 2. ♘b3 ♖d4+ 3. ♘d4
- 6) nee 1. ... ♖xc5 2. ♜c1 ♖xe3 3. ♜xc6 ♜d1#
- 7) nee 1. ♜e2 ♜e8 2. ♖xc5 ♜xe2 3. ♜d8+
- 8) nee 1. ♜e2 ♜e8 2. ♖xc5 ♜xe2 3. ♜d8+ ♙g7 4. ♖f8+
- 9) ja 1. ... ♜xd3 2. ♜e2 ♜xa3 3. ♜a6+ ♜a7 4. ♜c8+

39: Uitschakelen verdediging (♞ of ♞) A

- 1) ja 1. ♜xd4 ♘xe5
- 2) nee 1. ... ♘xc3 2. ♖xf6 ♘e2+
- 3) nee 1. ♜xd3 ♜xe5 2. ♜d8+ (2. ♜xb3 ♜e1+) 2. ... ♙f7 3. fxe5
- 4) ja 1. ... ♜xa3 (1. ... ♖xa3 2. ♜e3+) 2. ♜xd6 ♜xb3 3. ♜xd7
- 5) nee 1. ... ♜xa3 2. ♜xd6 ♜xb3 3. ♜xd7 (3. ♜e6+ ♙f7) 3. ... ♜b1+
- 6) ja 1. ... ♜xb4 2. ♖xc6 ♜xb1 3. ♜xb1
- 7) ja 1. ... ♜xd5 2. ♜xf6 ♜xd4 3. ♜xf8+
- 8) nee 1. ... ♜xd5 2. ♜xf6 ♜xf6 (2. ... ♜xd4 3. ♜xf8+)
- 9) nee 1. ... ♘xf4 2. ♜xf4 ♖xf4

40: Uitschakelen verdediging (♞ of ♞) B

- 1) nee 1. ... ♖xd3 2. ♖xe5 ♖xe5 3. ♜xd3 ♖xa1
- 2) ja 1. ♘xe4 f5 2. ♜xg6+ (2. ♘c3 ♜xg3) 2. ... fxg6
- 3) ja 1. ... ♜xb3 2. ♖xd5 ♜xb1 (2. ... cxd5 3. ♜xb3) 3. ♖e4+

- 4) ja 1. ... ♖xc4 2. ♙xd6 ♖xd4 (2. ... ♖f1+ 3. ♚d1) 3. ♙xf8+
 5) nee: 1. ♚f1 ♚xe3 2. ♚b8+ (2. ♚xf7? ♚xb3) 2. ... ♙h7 3. ♚xf7
 6) ja: 1. ... ♚xb2 2. ♜xc4 ♚xb1 3. ♜d2+
 7) ja: 1. ... ♜xe4 2. ♜xc6 ♜xf2 3. ♜e5+
 8) Tekening
 9) ja 1. ♚xe2 ♚xg3 2. ♚xe5 ♚xg2 3. ♙xg2 fxe5

41: Mat / Visualiseren E

- 1) 1. ♙e1 ♙h5 2. ♜f4+ ♙h4 3. ♖h3#
 1. ♙e1 ♙h5 2. ♜f4+ ♙h6 3. ♖g6#
 1. ♙e1 g4 2. ♜g1 g3 3. ♜f3#
 1. ♙e1 g4 2. ♜g1 ♙g3 3. ♖f2#
 2) 1. ♖g7 ♙xd1 2. ♙d3 ♙c1 3. ♖a1#
 1. ♖g7 ♙f2 2. ♖g1+ ♙e2 3. ♖e1#
 1. ♖g7 f2 2. ♖g4+ ♙xe3 3. ♚d3#
 1. ♖g7 ♙xe3 2. ♖d4+ ♙e2 3. ♖d2#
 3) 1. ♙h3 ♙d7 2. ♜f4+ ♙c6 3. ♚c8#
 1. ♙h3 ♙d7 2. ♜f4+ ♙e7 3. ♜g6#
 1. ♙h3 ♙d5 2. ♜f4+ ♙e5 3. ♚f5#
 1. ♙h3 d5 2. ♚d8 d4 3. ♙g2#
 4) 1. ♙c4 ♙f5 2. ♖g3 ♙e4 3. ♙d3#
 1. ♙c4 ♙f5 2. ♖g3 ♙f6 3. ♖g5#
 1. ♙c4 ♙xh4 2. ♖f4+ ♙h3 3. ♙f1#
 1. ♙c4 ♙xh4 2. ♖f4+ ♙h5 3. ♙f7#
 5) 1. ♙b4 ♙xb4 2. ♜b3 a3 3. ♜d4#
 1. ♙b4 ♙xb4 2. ♜b3 axb3 3. a4#
 1. ♙b4 ♙xb4 2. ♜b3 ♙e1 3. ♖b7#
 1. ♙b4 ♙xb4 2. ♜b3 ♙c5 3. ♖a5#
 6) 1. ♖h6 e4 2. ♖h5+ ♙f4 3. ♙h6#
 1. ♖h6 ♙g4 2. ♖g6+ ♙f4 3. ♙h6#
 1. ♖h6 ♙g4 2. ♖g6+ ♙h4 3. ♙f6#
 1. ♖h6 ♙e4 2. ♖g5 ♙d4 3. ♖f4#
 7) 1. ♜c7 a3 2. ♜a8+ ♙a6 3. ♖xa3#
 1. ♜c7 b4 2. ♖d6+ ♙a7 3. ♜b5#
 1. ♜c7 ♙a7 2. ♖c5+ ♙b8 3. ♜a6#
 1. ♜c7 ♙a5 2. ♖c5 a3 3. ♖xb5#
 8) 1. ♖e6 ♙xb5 2. ♖d5+ ♙a4 3. ♜b6#
 1. ♖e6 ♙xb5 2. ♖d5+ ♙a6 3. ♜b4#
 1. ♖e6 ♚a8 2. ♖b6+ ♙a4 3. ♜c5#
 1. ♖e6 ♙a4 2. ♖c4+ ♙a5 3. ♖b4#

42: Mat / Visualiseren F

- 1) 1. ♚c6 ♙b5 2. ♜d4+ ♙a4 3. ♚c4#
 1. ♚c6 ♙b4 2. ♚b6+ ♙a4 3. ♜c5#
 1. ♚c6 b5 2. ♜c5+ ♙b4 3. a3#
 1. ♚c6 b6 2. ♚c4+ ♙b5 3. ♜c7#
 1. ♚c6 bxc6 2. ♙c4 c5 3. ♜xc5#
 2) 1. ♜a1 a4 2. ♜c2 ♙b3 3. ♖f7#
 1. ♜a1 c2 2. ♖b8 ♙xa1 3. ♖b2#
 1. ♜a1 ♙a3 2. ♖f7 c2 3. ♖b3#
 1. ♜a1 ♙a3 2. ♖f7 a4 3. ♜c2#
 1. ♜a1 ♙a3 2. ♖f7 ♙b4 3. ♖b3#
 3) 1. ♙e1 d4 2. ♙g3+ ♙d5 3. ♖c6#

1. ♭e1 ♭d4 2. ♭f5 ♭e3 3. ♭e5#
1. ♭e1 ♭d4 2. ♭e8 ♭c4 3. ♭a4#
1. ♭e1 ♭d4 2. ♭f5 ♭c4 3. ♭d3#
1. ♭e1 ♭f4 2. ♭g3+ ♭e3 3. ♭d3#
- 4) 1. ♭e3 ♭g5 2. ♭g4+ ♭xh6 3. ♭f5#
1. ♭e3 ♭e5 2. ♭f1 ♭e4 3. ♭e6#)
1. ♭e3 ♭g3 2. ♭h4 ♭xh4 3. ♭g4#
1. ♭e3 ♭g3 2. ♭h4 h6 3. ♭f5#
1. ♭e3 ♭e4 2. ♭e6+ ♭f4 3. ♭g4#
- 5) 1. ♭e7 ♭e5 2. ♭e3 d4 3. ♭g3#; 3. ♭f3#; 3. ♭f7#
1. ♭e7 ♭e5 2. ♭e3 dxe4 3. ♭xe4#
1. ♭e7 ♭c5 2. ♭e6+ ♭c6 3. exd5#
1. ♭e7 dxe4 2. ♭e6+ ♭e5 3. ♭b5#
1. ♭e7 g6 2. ♭d6 dxe4 3. ♭e6#
- 6) 1. ♭f8 f4 2. ♭e2+ ♭d5 3. ♭e6#
1. ♭f8 ♭e5 2. ♭c4 g4 3. ♭d4#
1. ♭f8 ♭e5 2. ♭c4 f4 3. ♭e6#
1. ♭f8 ♭d5 2. ♭d3+ ♭c6 3. ♭d7#
1. ♭f8 ♭d5 2. ♭d3+ ♭e5 3. ♭d4#

43: Pat / ja of nee? A

- 1) 1. ♭g5+ ♭xg5 2. ♭xg6+ ♭xg6 (ja)
- 2) 1. ♭a5 ♭xa5 2. ♭g6+ ♭xg6 3. Kf8 (nee)
- 3) 1. ♭a5 ♭xa5 2. ♭f5+ ♭xf5 (2. ... ♭h6 3. ♭f6+ ♭xf6) (ja)
- 4) 1. ♭b4 e1♭ 2. ♭e8+ ♭xe8 3. ♭a4 (nee)
- 5) 1. ♭b4 e1♭ 2. ♭e8+ ♭xe8 (ja)
- 6) 1. ♭b4 e1♭ 2. ♭e8+ ♭xe8 3. ♭xb5 (nee)
- 7) 1. ♭b5+ ♭xa3 2. ♭e8+ ♭xe8 3. ♭b6 (nee)
- 8) 1. ♭b5+ ♭xa3 2. ♭e8+ ♭xe8 (ja)
- 9) 1. ♭d4+ ♭xd4 2. ♭xh3+ ♭xh3 (ja)

Blind / Pat: ja of nee?

- 1) nee 2. ♭e1
- 2) nee 2. ♭g1
- 3) ja
- 4) nee 2. hxg6 e.p.
- 5) ja
- 6) ja
- 7) ja

44: Remise / Pat A

- 1) 1. d8♭ ♭f6+ 2. ♭a6 ♭xd8 pat
- 2) 1. ♭b2 ♭c5 2. ♭a3 ♭xc3 pat
- 3) Tekening
- 4) 1. g6 ♭a1 2. ♭f2+ ♭xf2 pat
- 5) 1. b8♭ ♭xb8+ 2. g8♭+ ♭g6 pat
- 6) 1. ♭g6+ ♭xg6 2. ♭h2+ ♭xh2 pat
- 7) 1. bxc5+ ♭xc5 2. b4 ♭xg1 pat
- 8) 1. ♭a3 ♭b4+ 2. ♭xb4 a5+ 3. ♭xa5 (3. ♭b5) pat
- 9) 1. ♭a7+ ♭d6 2. ♭a8 ♭xa8 pat
- 10) 1. e8♭+ ♭e6+ 2. ♭d6 ♭xe8 pat
- 11) 1. ♭d8+ ♭g8 2. ♭h6 ♭xd8 pat
- 12) 1. ♭c4 ♭xd7 2. ♭e6+ ♭xe6 pat

45: Remise / Pat B

- 1) 1. ♔g3+ ♚xg3 2. ♜c6 ♞xb7 pat
- 2) 1. h8♞ e1♞ 2. ♞c3+ ♞xc3 pat
- 3) 1. ♔xh2 ♚xh2 2. ♚g2 (2. ♚xb4+? ♚a6) 2. ... ♚h8 3. ♚g8 ♚h7 4. ♚g7 pat
- 4) 1. ♚xf3 ♜f4 2. ♚d4+ ♚xd4 (2. ... ♚c5 3. ♚xf4 gxf4 4. ♚xg2 ♚d5 5. ♚f3 ♚e5 6. ♚f2) pat
- 5) 1. e7 ♚xe7 2. ♔c6 ♔xc6 pat
- 6) 1. d8♞ g5+ 2. ♞xf6 (2. ♚h7 ♞g7+ 3. ♚xg7) pat
- 7) 1. d8♞ ♚d7+ 2. ♔d6 ♚xd8 pat
- 8) 1. ♔d5+ ♚g1 2. ♚xc8 (2. ♔xh1? ♜d6+) 2. ... ♞xd5 pat
- 9) 1. ♚f6 g5 (1. ... ♚xh7? 2. g5) 2. ♔g8 (2. ♚f5 ♚xh7 3. ♚xg5 ♚g7; 2. ♔b1) pat
- 10) 1. ♔d5+ ♞xd5 (1. ... ♚f8 2. ♚h8+) 2. ♚h8+ (2. ♚xd5 ♔xe4+ 3. ♚f5 a3) 2. ... ♚xh8 pat
- 11) 1. ♜xg4 ♚xg4 2. ♔g2 (2. ♔f3+? ♚xf3) 2. ... hxg2 (2. ... ♔xg2) pat
- 12) 1. ♜xc6+ ♞xc6 2. ♞xg8+ ♚xg8 pat

46: Pat vermijden A

- 1) 1. c7 ♚xc7 2. g5 ♚f7
- 2) 1. g7 (1. ♔f7) 1. ... ♚xg7 (1. ... ♚f7+ 2. ♔xf7) 2. ♔b2+ ♚xb2 3. ♚xg7
- 3) 1. g8♞+ ♚xg8 2. f7+ ♚h7 3. f8♞ ♚b1#
- 4) 1. ♞g3+ ♔b3 2. ♞c3 bxc3 3. ♔c5#
- 5) 1. ♞b5+ cxb5 2. axb5 ♔c7 3. ♚xa7
- 6) 1. ♔xd3 exd3 2. g6 ♚b4
- 7) 1. ♚c2 g6 2. ♔f5 gxf5 3. g6 f4 4. g7 f3 5. g8♞
- 8) 1. ♚xh2 ♔d2 2. ♚g3 (2. b8♞? ♔f4+ 3. ♞xf4 pat; 2. ♔g6+? ♚g5)
- 9) 1. ♚b4 (1. ♚e1? b1♞) 1. ... b1♞ 2. ♚ab5
- 10) 1. ♞xe5 ♞d6 2. ♔b6+ ♚xb6 (2. ... ♞xb6 3. ♞a1#) 3. ♞xd6+
- 11) 1. ♞f1+ ♞xf1+ 2. ♔xf1 (2. ♚xf1? h3) 2. ... h3 3. ♚g2 hxg2 4. ♔xg2#
- 12) 1. ♔g6 f5 (1. ... f6 2. ♔xh5 g5+ 3. ♚g4) 2. ♔xf5 g5#

47: Aftrekaanval: welk kopstuk? A

- 1) ♜d5 1. ♜f6+ wint de dame
♚d5 1. ♚d8+ ♜xd8
- 2) ♚e5 1. ♚e8+ wint de dame
♜e5 1. ♜c6+ ♞xb2
- 3) ♔g1 1. ... ♔d4 wint de dame
♜g1 1. ... ♜f3+ / 1. ... ♜e2+ 2. ♞xa1
- 4) ♜d6 1. ... ♜e4+
♔d6 1. ... ♔f4+ 2. ♜xf4
- 5) ♔d6 1. ♔e5+ wint
♜d6 1. ♜f5+ ♔xf5
- 6) ♜c5 1. ♜e6+ wint
♔c5 1. ♔d4+ ♔e5
- 7) ♜b2 1. ♜d3+ wint
♔b2 1. b4+ cxb3 e.p.
- 8) ♜c2 1. ♜d4+ wint
♔c2 1. ♔f5+ gxf5+
- 9) ♜e4 1. ♜f6+ wint
♔e4 1. ♔xg6? ♚xe1+; 1. ♔d5+ ♚h8

48: Aftrekaanval A

- 1) 1. ♞h8+ ♜b8 2. ♜b5 (2. ♜xe6? ♞b6)
- 2) 1. ... ♜xe4 2. ♚e1 ♜g5 (2. ... ♜d2? 3. ♔xd2)
- 3) 1. ♚xf2 ♚xf2 2. ♜f6 (2. ♜f4? ♔g4)

- 4) 1. ♖xe2 ♖xe2 2. ♜e7! (2. ♜e3? ♙c8)
- 5) 1. ♜xd4 ♜xd4 2. ♙f5! (2. ♙a6? ♜g4)
- 6) 1. ♖xf6 ♜xd5 (1. ... ♜e7 2. ♖g6) 2. ♖f3 (2. ♖f8+ ♜xf8)
- 7) 1. ♖b1 ♜xa3 2. ♙h7+ (2. ♙c4+? d5)
- 8) 1. ♜xg3 ♜xg3 2. ♙e5! (2. ♙f2? ♜c7) 2. ... ♜xe5? 3. ♖d8#
- 9) 1. cxb4 ♖xb4 2. ♜b5+! (2. ♜e6+? ♜xe6)

Aftrekaanval

(4-1)

- 1) 1. ♜b5#
- 2) 1. ♖d8#
- 3) 1. ♜h7
- 4) 1. ♜f3#
- 5) 1. ♜f3 ♖g2 2. ♖b1+
- 6) 1. ♜c6 ♖c8 2. ♜a7

(4-2)

- 1) 1. ♙b7
- 2) 1. ♜g6
- 3) 1. ♙c6#
- 4) 1. ♜c3#
- 5) 1. ♜e6
- 6) 1. b8♜#

49: Aftrekaanval B

- 1) 1. ♜xf6+ ♙xf6 2. ♖g5+ (2. ♖b8+ ♖xb8 3. ♜xd7 ♖b1+) 2. ... hxg5 3. ♜xd7 ♖d8 4. ♜a4
- 2) 1. ♙xe4 ♙b7 2. ♙d5+ (2. ♙xh7+? ♖xh7+) 2. ... ♜xd5 (2. ... ♙xd5 3. ♜xe5) 3. ♜e8#
- 3) 1. ♜xd4 ♜f5 2. ♜e6 (2. ♜c6? ♖e8) 2. ... ♖xd3 3. ♜xd8+
- 4) 1. ♜xg6+ (1. ♙d3 ♜e5 2. ♙xa6 g5) 1. ... hxg6 2. ♙d5 (2. ♙d3 ♜xe2 3. ♙xe2 ♖a8)
- 5) 1. ... ♜e6 2. ♜xc7 ♙d8+ (2. ... ♙d6+? 3. ♜c8)
- 6) 1. cxd4 ♜xa3 2. ♙g8+ (2. ♙c2+ ♜de4 (2. ... ♜f5)) 2. ... ♜xg8 3. ♜xa3
- 7) 1. ♜xf7 ♖xf7 2. ♙a6! (2. ♙xg6? ♖g7!)
- 8) Tekening
- 9) Tekening

Mat in twee

(4-1)

- 1) 1. ♙a5 ♜xa5 2. ♜a7##
- 2) 1. ♙f6 ♜a3 2. ♖a5#
- 3) 1. ♙h5 ♜e7 2. ♜d6#
- 4) 1. ♙f4 ♜f6 2. ♜f7#

(4-2)

- 1) 1. ♜h5+ ♜g8 2. ♜g7#; 1. ... ♜h7 2. ♜g7#
- 2) 1. ♙e3 ♜e5 2. ♜e6#; 1. ... ♜g6 2. ♜f7#
- 3) 1. ♜f5 ♜h8 2. ♜f6#; 1. ... ♜f7 2. ♜f8#
- 4) 1. ♜c3 ♜a1 2. ♜c2#; 1. ... ♜xc1 2. ♜g1#
- 5) 1. ♜d3 ♜a2 2. ♜b2#; 1. ... ♜c1 2. ♜h1#
- 6) 1. ♙a4 ♜d3 2. ♙b5#; 1. ... ♜e1 2. ♜c1#; 2. ♜e2# 2. ♜f2#
- 7) 1. ♜f6 ♜g8/h8 2. ♖d8#; 1. ... ♜h6 2. ♖h3#
- 8) 1. ♙c2+ ♜e3 2. ♜f2#; 1. ... ♜g4 2. ♙d1#

50: Aftrekaanval C

- 1) 1. ♖xg6 ♖xg6 2. ♜f4! (2. ♜e7? ♖d3!)
- 1) 1. ♜xf6 ♜d5 2. ♜xc6 (2. ♜f3? f6 3. ♖xf6 ♜d7; 2. ♜d6? ♜g2#)
- 1) 1. b4 (1. ♜g3+? ♜f6 2. b4 ♜c4 3. bxa5 ♜xd2) 1. ... ♜xb4 2. ♜g3+ (2. ♜xc7+? ♜f7)
- 1) 1. ♜ad1 c5 2. ♜f5 (2. ♜b5? ♖xb5+) 2. ... ♜xd2 3. ♜xd6+ 0-1
- 2) 1. ... ♜e8 2. ♜xc7 ♖d6 (2. ... ♖d8? 3. ♜c5)
- 3) 1. ♖d3 ♜h8 2. ♜xc5 (2. ♜f6? ♜xd3)
- 4) 1. ... ♜d2 2. ♜xd2 ♜e2+ (2. ... ♜xh3+? 3. ♖xh3+)
- 5) 1. ♜xb2 ♖xb2 2. ♖c3 (2. ♖c1? ♖f6)
- 6) 1. ♜h1 ♜xe5 2. ♖c6 (2. ♖xg6+? hxg6#)

Blindpartijen

(4-2)

- 1) 4. ... g5
- 2) 4. ... ♜h4#
- 3) 4. f3
- 4) 4. ... c4
- 5) 4. ♖xb7
- 6) 4. ♜f6#

(4-2)

- 1) 5. ... c4
- 2) 5. ... ♖g3#
- 3) 5. ... ♜f6
- 4) 5. dxe5
- 5) 5. ... ♖g4
- 6) 5. ... ♜h4#

51: Mix D

- 1) 1. ♖b4 ♜xb4 2. ♜e5+ ♜f6 3. ♜d6# (mat in drie)
- 2) 1. ♖h6 ♜h3 2. ♜a2+ ♜h8 3. ♜a8+ (verdedig tegen mat)
- 3) 1. ♜xc6 ♖xa4 2. ♜c8+ ♜e7 3. ♜xa4 (ontpenning)
- 4) 1. ... ♜h6 2. ♖c5+ ♜g8 3. ♜xh6 (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 5) 1. ... ♜g7 2. ♜b8 ♜xg5+ 3. fxg5 ♖g3# (verdedig tegen mat)
- 6) 1. ♜xe4 ♜e8 2. ♜xg6+ (2. ♜xe8? ♜xc4+) (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 7) 1. ♜d3 e2 2. ♜h3 e1 ♜ 3. g4# (verdedig tegen een vrijpion)
- 8) 1. ♖h4 ♖d6 2. ♖g3 ♜e7 3. ♜xe7 (insluiten dankzij penning)
- 9) 1. ... d1 ♜ 2. ♖xd1 e2 3. ♜d5 (3. ♖xe2 pat) 3. ... e1 ♜ (3. ... exd1 ♜ 4. ♜xd1) 4. ♜h5# (verdedig tegen vrijpion en pat vermijden)

Blind Mix

(4-2)

1. b8 ♜+ (verdedig tegen mat)
1. c8 ♜ (1. c8 ♜ pat) 1. ... ♜a6 2. ♜a8# (mat in twee)
1. ♜d1+ ♜c7 2. ♜xe8 (uitschakelen verdediging: weggagen+hout)
1. ♜d4 c1 ♜ 2. ♜e2+ (verdedig tegen vrijpion)
1. ♜f3+ ♜g1 2. ♜h3+
1. ♜d2+ ♜c1 2. ♜xh2 (pat vermijden)

(4-3)

1. ♜e4# (mat in een)
1. ♜d6 en 2. ♜g8# of 2. ♜xc5 (dubbele aanval: 2 stukken)
1. ♜f1 (schaak opheffen)

1. ♖xf3 (pat vermijden)
1. ♜e3+ ♜xe3 (pat afdwingen)
1. ♙c2 ♖xc2 (pat afdwingen)

52: Mix E

- 1) 1. ... ♙f7 2. ♘g5 ♘d8 (2. ... ♙xd5 3. ♜e8#) 3. ♜e8# (aftrekaanval)
- 2) 1. b8♖+ ♜g7 2. ♖b7+ ♜g6 3. ♖xd5 (verdedig tegen eeuwig schaak)
- 3) 1. ♜c8 ♙xd5+ 2. ♜xe8+ ♜f7 3. ♜e4 (pionneneindspel: sleutelvelden!)
- 4) 1. ♖c8+ ♙d8 (1. ... ♖d8? 2. ♖xe6+) 2. ♙g5 ♜f7 3. ♖xd8 (3. ♙xd8? ♖d2+) (penning: aanval op een geopend stuk)
- 5) 1. ♜xb2 ♖c3 2. ♜b1 (Verdedigt tegen de dreiging ♖e1+. Andere zetten falen 2. h3 ♖xb2 of 2. ♖d3 ♜xd1+ 3. ♖xd1 ♖xb2) (verdedig tegen mat)
- 6) 1. g4 ♜g3+ (1. ... ♜xg4) 2. hxg3 ♜e2 (2. ... fxg3) 3. gxf4 gxf4 4. g5 f3 5. g6 (pat vermijden)
- 7) 1. ♘e4+ ♜g4 2. ♘f2+ (2. ♜g2 ♘xf6) 2. ... ♜g5 3. h4# (mat in drie)
- 8) 1. b8♖+ ♜g7 2. ♖a7+ ♜h6 3. ♖a2 (verdedig tegen eeuwig schaak)

Vrijpion afstoppen of verzilveren

- 1) 1. ♜f5+ en 2. ♜g4
- 2) 1. ♜f2 (1. ... ♜xg2 pat)
- 3) 1. ♙e8 en 2. ♙c6(+)
- 4) 1. ♜g6 en promotie
- 5) 1. ♙e2+ ♜c1 2. ♙d3
- 6) 1. ♜g6 (insluiten)
- 1) 1. ♜d3
- 2) 1. ♙d6+ en 2. ♙h2
- 3) 1. ♜a6 en 2. ♙b7(+)
- 4) 1. ♜c2
- 5) 1. ♜c4 en 2. ♙d4
- 6) 1. ♜b2 en 2. b8♖

53: Eeuwig schaak (♙ of ♘) A

- 1) nee 1. ♜g1 ♖xb2 2. ♖c8+ ♜h7 3. ♖f5+ g6 4. ♖f7+ ♖g7
- 2) ja 1. ♘e8 d1♖ 2. ♘f6+ ♜f8 (2. ... ♜h8? 3. ♜h7#) 3. ♘h7+ ♜e8 4. ♘f6+ ♜f8
- 3) ja 1. ... ♙f6+ (1. ... g5+? 2. ♘xg5 hxg5+ 3. ♜g4) 2. ♘xf6+ ♖xf6+ 3. ♜h3 ♖f1+ 4. ♜h4 (4. ♖g2?? ♖f5+) 4. ... ♖f6+ ½-½
- 4) ja 1. ♖xd8 ♖xf3+ 2. gxf3 ♘h2+ 3. ♜g1 ♘xf3+ 4. ♜f1 (4. ♜h1? ♜h2#) 4. ... ♘h2+ ½-½
- 5) ja 1. ♜e8+ ♜h7 2. ♜h8+ ♜xh8 3. ♖e8+
- 6) nee 1. ♖xg7+ ♜xg7 2. ♜g3+ ♜h6 3. ♜h3+ ♜g6 4. ♜g3+ ♜h5 5. ♜h3+ ♜g4
- 7) ja 1. ♜xc7 b2 2. ♜c8+ ♜f7 3. ♜c7+ ♜f8 (3. ... ♜f6 4. ♜e6#) 4. ♜c8+= ½-½
- 8) nee 1. ♖c5+ ♖c2 2. ♖g1+ d1♘ (2. ... d1♖? 3. ♖e3+ ♖cd2 4. ♖c5+ ♖1c2 5. ♖g1=)
- 9) ja 1. ♖d7+ ♜g6 2. ♖e8+ (2. ♖d3+? f5 3. ♖d6+ ♜h7) 2. ... ♜h6 (2. ... ♜f5 3. ♖e4#) 3. ♖h8+

54: Routeplanner / Mat A

- 1) 1. ♖g5 ♜e8 2. ♖g7 ♜d8 3. ♖d7#
- 2) 1. ♖b3 f2 2. ♖a3+ ♜b1 3. ♙e4#
- 3) 1. ♘b4 ♜f6 2. ♘d5+ ♜f5 3. g4#
- 4) 1. ♙a2 ♜xa2 2. ♜c2 ♜a1 3. ♜xa3#
- 5) 1. exd8♘ ♜xd8 2. ♜e6 ♜e8 3. ♜c8#
- 6) 1. ♖a1 b2 2. ♖a8 b3 3. ♖h1#
- 7) 1. ♙d2 c3 2. ♙b5 cxd2 3. c4#
- 8) 1. a4 ♜a7 2. ♖c7 ♜a6 3. b8♘#
- 9) 1. ♘c5 ♜d5 2. c4+ ♜d4 3. ♜e4#

Blind / Matplanner

(4-1)

- 1) 1. ♖f4 2. ♜g5#
- 2) 1. ♖f5 2. ♜h2#
- 3) 1. ♘g4 2. ♜f1#
- 4) 1. ♜g6 2. ♚h1#

(4-2)

- 1) 1. ♘f3 2. ♜h3#
- 2) 1. ♙b3 2. ♜c1#
- 3) 1. ♜g6 2. ♙d6#
- 4) 1. ♖c1 2. ♜a5#

55: Routeplanner / Mat B

- 1) 1. ♚d2 ♖b1 2. ♙f6 ♖c1 3. ♚d1#
- 2) 1. ♖c7 f6 2. ♖d8 ♖b7 3. ♜c8#
- 3) 1. ♖f3 e6 2. ♜d8 ♖f5 3. ♜f6#
- 4) 1. ♙g8 c2 2. ♚f7 ♖a2 3. ♚a7#
- 5) 1. ♚a8 ♖d7 2. ♖b8 ♖e8 3. ♖c7#
- 6) 1. ♘e2+ ♖e4 2. ♜f4+ ♖xd3 3. ♘c1#
- 7) 1. ♙b2 ♖xb4 2. ♖c6 ♖xa5 3. ♙c3#
- 8) 1. ♚f5 ♖d4 2. ♚e5 ♖xe5 3. ♜e4#
- 9) 1. ♜g6+ ♖d5 2. ♜a6 ♖e4 3. ♜e6#

Blind / Matplanner

(4-1)

- 1) 1. ♘e4 2. ♚h3#
- 2) 1. ♙f6 2. ♚d8#
- 3) 1. ♘d8 2. ♚c8#
- 4) 1. f8♘ 2. h8♜#

(4-2)

- 1) 1. ♙d7 2. ♘e6#
- 2) 1. ♘d6 2. ♙f6#
- 3) 1. ♙c4 2. ♚a5#
- 4) 1. ♚g5 2. ♚h5#

(4-3)

- 1) 1. ♙e3 2. ♜a4#
- 2) 1. b8♘ 2. ♜g8#
- 3) 1. ♜a8 2. ♜h1#
- 4) 1. c8♘ 2. ♚a7#

56: Verdedigen en weerleggen

<i>juiste zet</i>	<i>fout</i>	<i>fout</i>	<i>fout</i>
1) 1. ♚f3 ♜h4!	1. ... ♜g4+ 2. ♚g3	1. ... ♜h5 ♚g3+	1. ... ♜e6 2. ♙c4
2) 1. ♚d5 ♜c6!	1. ... ♜b4 2. ♚b5	1. ... ♜e7 2. ♚e5	1. ... ♜xe3 2. ♚e5+
3) 1. ♚d4 ♜f8!	1. ... ♜xd4 2. ♘c6+	1. ... ♖xd4 2. ♘xe6+	1. ... ♜f6 2. ♘c6#
4) 1. ♚f5 ♜h4!	1. ... ♜e7 2. ♚xf7	1. ... ♜g6 2. ♙xf7	1. ... ♜d4 2. ♘b5+
5) 1. ♙xc6 ♙h4!	1. ... a1♜ 2. ♙e8#	1. ... ♙d2 2. h4	1. ... ♙f4 2. ♖xf4 a1♜ 3. ♙e8#
6) 1. h4 gxh3!	1. ... gxh5 2. ♚2c6#	1. ... ♖xh5 2. ♚h7#	1. ... g5 2. ♚h7#
7) 1. g3 ♜h3!	1. ... ♜g4 2. ♘f2	1. ... ♜d4 2. ♙b5+	1. ... ♜a4 2. ♙b5+ (2. ♘f2? ♜g2#)

- 8) 1. ♖b4+ e4! 1. ... ♙xb4 2. ♜f3# 1. ... ♙d4 2. ♜f3# 1. ... ♜xg5 2. ♜e4+
- 9) 1. ♖h2 f1♜! 1. ... ♜h5 2. ♜xf2# 1. ... g1♙ 2. ♜xg1# 1. ... gxf4 2. ♜xf2+ ♜g5
3. ♖xg2+ ♜f5 4. ♖g1